

Yasemin İnceoğlu

Sıra Dışı bir Akademisyen

• Seda Nur ÇINAR •

Balerin, akademisyen, gezikolik, muhalif... Başladığı her işte sonuna kadar gitmeyi babasından düstur edinen, çocukken babasının görevinden dolayı ABD'ye gidip gelen, sonra eğitim sürecinde yurtdışıyla bağını koparmayarak rehberliğe, ardından moda merak salan Galatasaray Üniversitesi öğretim üyesi **Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu** ile akademisyenliğe uzanan hayatını konuştuk.

WR: Çocukluğunuzda babanızın görevinden dolayı ABD'ye gidip gelmişsiniz. Bu deneyimler size neler kattı?

Çok mutlu, huzurlu ve sevecen bir aile içinde büyüdüm. Küçükliğümden itibaren her zaman bir birey muamelesi gördüm. Babamın biraz acele etmesinden ve okuma yazmayı sökmüş olmamdan dolayı beş buçuk yaşında babam beni ilkökula yazdırdı.

İlkokula başladıktan sonra yine 2-3 akademik dönem ben de ABD'de ilkökula devam ettim. Zaman zaman ABD'de yaşayıp geri Türkiye'ye dönmem gerekiyordu bu süreçte. Sürekli düzen değiştirmek zor tabi ama bu kültürlerarası gidiş geliş benim sosyal açıdan uyum sağlama kabiliyetimi, adaptasyonumu geliştirdi. Bir sene ABD'de okuyordum sonra Türkiye'ye gelip aynı yerden devam etmek zorunda kalıyordum. Bu deneyimler bana çok şey kattı.

Türkiye'ye geldiğimde ortaokulu Beşiktaş'ta -o zaman Atatürk Kız Lisesiydi- şimdiki Beşiktaş Anadolu Lisesi'nde okudum. O zamanlar ABD'de okuyup Türkiye'ye gelince Robert Koleji ya da Üsküdar Amerikan Koleji'ne transfer oluyordunuz. Babam ise devlet okulunda okumamı istiyordu, böylelikle hem Türkçe ağırlıklı dersler sayesinde Türkçem kuvvetlenecek, hem de Türkiye gerçeklerinin daha çok farkında olacaktım.

WR: İngiliz Dili ve Edebiyatı'ndan mezun olduktan sonra yüksek lisansınızı Gazetecilik ve Halkla İlişkiler üzerine yapmışsınız. İlginiz bu yönde miydi? Akademisyen olmaya nasıl karar verdiniz?

Üniversite yıllarımda İngiliz Dili ve Edebiyatı okurken, özel İngilizce dersleri vermeye başladım. Hafta sonu harçlığımı çıkarıyordum. Ardından Turizm Tanıtma Bakanlığı'nın Profesyonel Rehberlik kurslarına katıldım altı ay süreyle, sonra üç haftalık Anadolu gezisi yaptık 1980 Ekim'inde tam darbe sonrası. Rehberlik yaparken birçok güzel deneyimim oldu. Bir keresinde Tokyo Üniversitesi'nden arkeoloji profesörleri ile birlikte hayatımdaki ilk Batı Anadolu turumu yapmıştım. Ne anlatsam düzeltiyorlardı, meğerse bazı şeyleri eksik bazılarını da yanlış anlatıyormuşum, tabi benim en büyük şanssızlığım ilk turumda arkeoloji profesörlerini gezdirmem oldu. Ancak Japonlarla geçirdiğim on iki günlük süre bana o kültürün başka hiçbir kültüre benzemediğini öğretti.

1961 Anayasası'nı hazırlayan 7 kişiden biri olan Prof. Dr. İsmet Giritli'nin ve onun sınıf arkadaşı avukat Suna Ağaoğlu'nun ikinci çocukları olarak İstanbul'da doğan Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu, çocukluğunda babasının görevinden dolayı belirli dönemlerde ABD'de eğitim görmüş. Bu adaptasyon sürecinin kişiliğine çok büyük katkısı olduğunu belirten İnceoğlu, hayata bakış açısı ve yaşamıyla klasik akademisyen kalıplarının da oldukça dışında.

Bir süre Sheraton Otel'de resepsiyonda çalıştım. O da yorucu ama ilginç bir deneyimdi. Daha sonra Benetton serüvenim başladı. Üniversite'de İtalyan Dili ve Edebiyatı yardımcı sertifikası aldığım için İtalyanca biliyordum. Türkiye'de açılacak olan Benetton mağazaları için bir ay süreyle Milano'daki Benetton mağazasında bulunarak reyon ve satış düzeni ile ilgili bir rapor hazırlamam istedi. Sonuçta ne turizm ne de moda sektörünün beni manevi yönden tatmin etmediğine karar verdim.

Açıkçası üniversite bittiğinde akademik kariyer yapmayı hiç düşünmüyordum. Tembel bir çocuk değildim, derse devam eden, iyi dinleyen bir öğrenciydim ama "inek" olarak tabir edilen öğrencilerden de hiç haz etmezdim onlar da benden. O zamanlar bir nabız yoklaması yapsalardı, çok az insan benim akademisyen olacağımı tahmin ederdi. Okumayı, yazmayı, araştırmayı ve her zaman disiplini sevdim. Lisedeki tarih hocam anemi bir gün okula çağırıp, "Öyle bir sınav kağıdı verdi ki hep

sebepten sonuç, nedensellik ilişkisi kurmuş" demiş. Analitik, eleştirel bir düşünceye sahip olduğumu o dönem hocam fark etmiş ve anneme "Yasemin iyi bir akademisyen olur demiş" anneciğim de hep benim akademisyen olmam için teşvik ve telkinde bulunmuş olan insandır.

Babam, akademisyenliği düşünmeye başladığımda, beni tartmak ve hatta kararımın emin olup olmadığını bana da sorgulatmak için "Akademisyenlik uzun soluklu bir maraton, sen ise özgür ruhlu bir insansın, iyi düşündün mü?" gibi sorular sorardı. 1986 Şubat'ı itibarıyla Marmara Üniversitesi'nde Gazetecilik Yüksek Lisansı'na başladım.

İletişimin özellikle yeni bir disiplinlerarası alan olması beni cezbedti. Neticede gazetecilik mesleğinin doğasında olan barış, insan hakları, demokrasi gibi kavramlar ve mesleğin en önemli var oluş nedeni olan kamunun bilgi edinme hakkı, kendime yakın hissettiğim kavramlardı.

“Uzaktan kumanda bir akademisyen olarak güncelliğinizi koruyamıyorsunuz... Benim yapmaya çalıştığım toplumda sesi çıkmayan kesime de yer verebilmek. Bu benim önemseydiğim bir şey ve onlarla her yerde nefrete karşı savaşıyoruz.”

2009'dan beri nefret söylemi ve nefret suçları konusunda çalışıyorum. Ocak ayında editörlüğünü yaptığım kitap yayımlanacak. Benim yapmaya çalıştığım toplumda sesi çıkmayan kesime de yer verebilmek. Bu benim önemseydiğim bir şey ve onlarla her yerde nefrete karşı savaşıyoruz.

WR: Baleyle tanışmanız nasıl oldu?

Küçüklüğümde annem piyano çaldığından ağabeyimle benim de piyano öğrenebilmemiz için yarı Rus yarı İtalyan yaşlı bir piyano hocasından ders aldırılmıştı. Ağabeyimle birlikte piyano hocasına resmen eziyet ettik ve kaçırttık; ama ben baleye çok meraklıyım. 15 sene Klasik Bale yaptım BTDA(British Theatre Dance Association) dan öğretmenlik sertifikalarım var. Klasik Bale için boyum çok uzun olduğundan Modern Bale'ye yöneldim. Başlangıç ve orta seviye eğitimlik sertifikası aldım. Sonra Cem Ertekin'in kurduğu Türkiye'nin ilk özel dans grubu Çağdaş Bale Topluluğu'nda dans ettim.

WR: Yurt dışında yaşamayı düşünmediniz mi?

Türkiye'yi çok seviyorum. Tabi ki yurtdışının akademik anlamda nimetlerinden faydalanmak, uluslararası konferansların havasını teneffüs etmek çok iyi ben her yıl yurt dışında bir uluslararası konferansa katılmanın bir akademisyen için önemli olduğunu düşünüyorum. Ama sürekli olarak Türkiye dışında yaşamak istemedim. Elime birkaç imkan geçti ama kabul etmedim, şimdi düşünüyorum da bu yöndeki kararım rahmetli annem ve babama düşkünlüğümünden kaynaklanmış. Uzaktan kumanda bir akademisyen olarak güncelliğinizi koruyamıyorsunuz. Yani topluma dışarıdan değil de içeriden “onlardan biri” olarak bakmak gerekiyor.

Son iki yıldır da ciddi anlamda Sivil Toplum Örgütleri ile çalışıyorum. Akademisyenlerin her şeye dışarıdan, elitist baktığına dair bir algı var. Gerçi bu yargının haklılığını destekleyen birçok akademisyen var; ama akademisyen olarak belli bir olgunluğa eriştikten sonra “toplum için bilim” yapmaya başlıyorsunuz.

WR: Sporla aranız nasıl?

Sporla aram çok iyi. Profesyonel yarışlara katılmadım ama iyi yüzerim ve su sporlarını çok iyi yaparım. Bisiklete binmeyi ve açık hava sporlarını severim. Yazın düzenli olarak bisiklet, yüzme ve tenis ile kışın da pilates ile haşır neşirim.

Karar verdiğim şeyi sonuna kadar götürürüm. Bu öğrenilmiş bir şey, bizim evde böyleydi. Bir şeye başladın mı bitirmen gerekirdi. Bu bizim en büyük sorumluluğumuzdu, her konuda vardı. Bu bende bir suçluluk duygusu bile yaratabilir. Kesinlikle maymun iştahlılık yapmak istemem. Çünkü bir şeye başladıysam, bitirmem gerekir. Nasıl inandığım bir insanın yanında sonuna kadar durmak yaşam felsefem; yaptığım işte de sonuna kadar gitmek, kendime olan saygımla ilgili ve biraz da obsesif karakterimle alakalı. ABD'de işe alınırken obsesifler her zaman karakter yapısından dolayı tercih edilir çünkü üç beş defa her şeyi kontrol ettiklerinden hata yapma olasılıkları daha azdır. Bir proje, bir plan teslim edilecekse her zaman vaktinden önce

hazırlarım, verilen süreci zorlamam. Tabi bende de var olan bu takıntılar beraberinde bir sürü zorluklar getirmiyor, beni yıpratmıyor değil. Yaptığımı beğenmiyorsun, zaman zaman kendini uyuyorsun ama karşılığında güzel şeyler de çıkarınca onun keyfini çıkarıyorsun. Tüm bu zorluklara katlanmaya geliyor, iyi sonuç alınca. Bu şeyler anladığım kadarıyla yaşla, deneyimle yontuluyor. Benim örneğim de öyle. 40 yaş sonrası çok daha dinginim, artık 50'yi de devirdik. Kendinle barışık olmak, huzur içinde olmak yapacağımız işlerde de yolunuzu açıyor. Benim en büyük düşmanım kendimim, kendimden başka kimseye uğraşmam, mücadelem hep kendimle.

WR: Kendinize has bir giyim tarzınız var. Modayı takip ediyor musunuz, bu tarzı nasıl oluşturduunuz?

Bir mağazaya gidip beğendiğim şeyi alıyorum. Üstümdeki gibi pazardan 10 TL'lik bir t-shirt de alabilirim. Daha çok ayakkabı ve çantada belli markaları tercih ediyorum ama giysi konusunda, dediğim gibi marka takıntım yok.

“Kadın haklarının kadınlar tarafından ihlal edildiğini görüyoruz. Kadın dergilerinin çoğunun başında da kadın var. Kadınların kendi kimliğine sahip çıkması lazım...”

WR: Sunumlar, kitaplar, dersler bütün bunların dışında neler yapıyorsunuz?

En büyük tutkum, seyahat. Daha yeni Küba'dan geldik. Geçen sene Vietnam'a, Kamboçya'ya gittik. Önümüzdeki yıl Güney Amerika'ya gitmeyi planlıyorum. Paris, Londra'yı seyahatten saymıyorum. Bilinmeyen, egzotik, farklı yerleri görmeyi çok istiyorum. Emekli olduğumda -eşim de bu konuda en büyük destekçim- favori yerlerimize gidip bir hafta, 15 gün değil de, 3-4 ay kalmayı planlıyoruz. Küba'da o hissi çok yaşadım; Bangkok çok rahat ettiğim bir şehir; Kamboçya'ya aşık oldum. Asya ilgimi çok çekiyor. Zamanla yarışan, hep koşuşturan biriyim. 24 saat bana yetmiyor ama Asya'da zaman duruyor. Orada bağırın yok, yüksek ses tonu yok. Sen de ayak uyduruyorsun oraya ve bir anda onlara benzemeye başlıyorsun. 3 gün, 4 gün sonra onlar gibisin. Hiç sakın bir insan olmadım, hep panik içinde oraya buraya yetişmekle geçiyor hayatım ama bunun da bana ayrı bir zevk verdiğini ve yaşama bağladığımı itiraf etmeliyim.

WR: Bu alanda birçok çalışma yapmış ve kitap yazmış bir akademisyen olarak kadın bedeninin medyada kullanımına ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Klasikleşmiş, klişeleşmiş şeyler var; özellikle üçüncü sayfada veya birinci sayfada. Bir de arka sayfa güzelleri var. Ertuğrul Özkök'ün “arka kapak güzelini ben seçerim” diye gururla söylediği cümle aslında kadın bedeninin medyada kullanımını özetliyor. Kadın bedeninin ciddi anlamda metalaştırılması söz konusu. Kapitalist ideolojiye göre erotizm satar,

cinsellik ve şiddet satar. Böyle bir slogan var ne yazık ki ve ciddi anlamda bir ihlal söz konusu. Haberlere baktığımız zaman ölü bir beden dahi mozaiklenmeden verildiğini, ölümün o acı ifadesinin direkt olarak gazetenin ilk sayfasına taşındığını görüyoruz. Kadın bedeni derken de sadece şehvet uyandırıcı şekilde kullanılması değil konu; üzüntü ve acının ajite edilerek sunulması ya da yazılan yazılar da çok önemli. Öyle haberler görüyorsunuz ki, adeta o suçlu haklılaştırıcı başlıklar, meşrulaştırıcı bir dille yazılıyor. Olayların bu şekilde haberleştirilmesi çok yanlış. Uluslararası deklarasyonda kadınlarla ilgili yapılan haberlerde kesinlikle kimliği anlaşılır bir şekilde vermemelisiniz maddesi yer alır ancak haberlere baktığımızda kadının adını vermese bile kadının çalıştığı iş yeri, oturduğu ev adresi veriliyor. Bütün yakın çevreye kadın teşhir ediliyor. Tabi ki bunların yanlış olduğu biliniyor ama bütün bunlar reyting ya da tiraj canavarına yenik düşülerek yapılan şeyler.

WR: Kadın dergileriyle ilgili ne düşünüyorsunuz, alıp okuyor musunuz?

Ne yazık ki iyi bir kadın dergisi okuyucusu değilim. Bir dönem baktığımızda gördüğümüz şey; bir erkeği nasıl tavlarsın, erkeği kendine aşık etmenin 10 yolu, nasıl seksi görürsün, nasıl sıfır beden olursun gibi şeylerdi. Kadınları zavallı, hayatındaki tek amacı erkek tavlama olarak yansıtıyorlardı. Bu duruma çok üzülüyorum.

Kadın haklarının kadınlar tarafından ihlal edildiğini görüyoruz. Kadın dergilerinin çoğunun başında da kadın var. Kadınların kendi kimliğine sahip çıkması lazım; haberlerde de aynı şeyler var. 24 saat gazetecilik diye bir çalışma yapmıştım. Konuştuğum kadın gazeteciler “Ne yazık ki gazeteye girdiğimiz zaman kadın kimliğimizi portmantoya asıyoruz” dediler. Yani o kadar erkek egemen bir topluluk ki, “Ben kadın olduğumu unutuyorum ve zaman zaman kadın haklarını ihlal ediyorum” diye bir itirafta bulundular. Buna inanıyorum. Tabi bir etken daha var. Gazetelerdeki yöneticilerin yüzde kaçını Türkiye’de? Ana akım medyada bir tane kadın genel yayın yönetmeni var mı? Bir dönem Akşam Gazetesi’nde Nurcan Akad genel yayın yönetmenliği yaptı, sonra ayrıldı. Dolayısıyla karar verme merciinde hiç kadın yok.

WR: Hayatta en büyük başarınız nedir?

Hayatta en büyük başarı diye bir tanım yok bence. Bir sürü başarı olabilir ama anne olmak bence çok çok önemli bir şey. İyi bir anne olduğumu düşünüyorum, iyi bir evlat yetiştirdiğime inanıyorum. Kızıyla gurur duyuyorum. Benim önüme geçen bir çocuk oldu. Bu bana çok gurur veriyor. Çocuk sahibi olmadan bu duyguyu anlamak mümkün değil, çocuk sahibi olmayanın da bu duyguyu anlamasını beklemek haksızlık. Hocam Mina Urgan'ı rahmetle anıyorum: “Annelik, gönüllü köleliktir” onun sözüdür. Hayatta hiçbir beklentin olmadan sürekli veriyorsun. Hayatta hiçbir insana bu kadar hoşgörü ve tolerans göstermek mümkün değil. İyi bir anne olmak için çok çabaladım, kızım Deniz'in benden, hayattan ve en önemlisi kendinden olan memnuniyetine, hayattaki duruşuna baktığım zaman iyi bir anne olmayı başardığımı söyleyebilirim.